

mr. sc. Ivana Visković

Dječji vrtić “Biokovsko zvonce”, Makarska

e-mail: viskovicivana@gmail.com

UDK 373.2

AKCIJSKA ISTRAŽIVANJA U FUNKCIJI RAZVOJA INSTITUCIONALNOG PREDŠKOLSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA¹

SAŽETAK

Razvojem institucionalnog predškolskog odgoja jača svijest o značajnosti refleksivnog mijenjanja odgojno-obrazovne prakse u okviru autentične kulture pojedinog vrtića. Kultura vrtića sukonstruira se interakcijama svih sudionika odgojno-obrazovnog procesa, ali je odgovornost za razvoj primarno na odgajatelju. Kvalitetne promjene moguće su tek na polazištima kvalitetnih osobnih paradigmi sudionika odgojno-obrazovnog procesa. Akcijska istraživanja jedan su od kvalitetnih modaliteta razvoja odgojno-obrazovnog procesa.

Ovaj rad istražuje mišljenje odgajatelja o značajnosti akcijskih istraživanja u razvoju odgojne prakse te samoprosudbu osobne osposobljenosti za provedbu akcijskih istraživanja. Podaci su sakupljeni anketiranjem i ukazuju na nedostatno obrazovanje odgajatelja i njihovu neosposobljenost za provedbu akcijskih istraživanja.

Ključne riječi: akcijska istraživanja, institucionalni predškolski odgoj, odgajatelj.

UVOD

Akcijska istraživanja su vrsta empirijskih neeksperimentalnih studija socijalne situacije s ciljem unapređivanja prakse i kvalitete njenog razumijevanja (Winter i Munn-Giddings, 2001). Provode se u neposrednoj odgojno-obrazovnoj praksi konkretne društvene zajednice, a provode ih izravni sudionici. Zato Kemmis i McTaggart objašnjavaju akcijska istraživanja kao „metodu koja ljudima iz prakse omogućuje da žive sa složenošću stvarnog iskustva a da istovremeno teže konkretnom poboljšanju“ (Kemmis i McTaggart, 1984, p. 6). Mužić o akcijskim istraživanjima govori kao o „varijanti razvojnih istraživanja, jer se njima uvode novosti u odgojno-obrazovnoj djelatnosti i to na temelju njihove znanstvene provjere“

¹ Ovaj rad dio je magistarskog rada autorice na temu „Akcijska istraživanja u funkciji razvoja ekološke svijesti djece predškolske dobi“, odbranjen na Nastavničkom fakultetu Univerziteta „Džemal Bijedić“ u Mostaru. Mentor rada je bio prof. dr. sc. Milenko Kundačina

(Mužić, 1999, p. 25). Thomas tumači akcijska istraživanja u odgojno-obrazovnom procesu kao „način razmišljanja i sustavnog procjenjivanja onoga što se događa u razredu ili školi, provedba nekih radnji kako bi se popravilo ili promijenilo stanje ili ponašanje, praćenje i vrednovanje rezultata kakve radnje sa izgledom da će ona i dalje imati pozitivne učinke“ (Thomas, 1998, p. 3). Akcijsko istraživanje nije samo „metoda“ ili „procedura“ istraživanja već niz situacija koje je potrebno promatrati, problematizirati, istraživati, vrednovati i mijenjati kroz autentičnu praksu.

UNAPREĐIVANJE ODGOJNO-OBRAZOVNOG PROCESA

Da bismo mogli kvalitetno mijenjati odgojno-obrazovnu praksu i prilagođavati je specifičnim uvjetima, neophodno je razumijevanje pedagoških pojava. Razumijevanje odgojno-obrazovnog procesa omogućavaju kvalitativna istraživanja i hermeneutička analiza pa je naglasak na prikupljanju podataka atributivnih obilježja ispitanika (Kundačina, Bandžur, 2007, p. 146).

Akcijska istraživanja podrazumijevaju aktivno sudjelovanje svih zainteresiranih sudionika određene socijalne situacije jer se akcijska istraživanja „ne provode na ljudima već s ljudima“ (Reason, 1994, p. 11). Istraživač ne može biti odvojena uloga već „svi sudionici, ovisno o svojim mogućnostima i potrebama, sudjeluju u svim etapama istraživanja“ (Konig i Zedler, 2001, p. 142). Ispitivači tako postaju djeca i roditelji, stručni suradnici i znanstvenici te, nadasve, odgajatelji. Odgajatelj, refleksivni praktičar, trebao bi biti izravni istraživač koji je osposobljen aktivno istraživati i mijenjati odgojno-obrazovnu praksu. Uloga odgajatelja, pri provedbi akcijskih istraživanja, trebala bi biti višeznačna u rasponu od inicijatora, organizatora, sudionika istraživanja, ali i poticatelja djece i drugih sudionika procesa, primarno roditelja, u izravno istraživanje. Suočeni sa zahtjevima, kojima ili nisu dorasli ili za koje nisu osposobljeni ili ih pak doživljavaju kao prisilu, odgajatelji mogu razviti implicitne pedagogije otpora promjenama.

Nažalost, akcijska istraživanja kao predmet poučavnja i učenja nisu (dostatno) zastupljena u formalnom obrazovanju na studijima predškolskog odgoja. Zavisno od fakulteta², metodologija pedagoških istraživanja izučava se u samo jednom kolegiju. Upitna je zastupljenost akcijskih istraživanja. Pretraživanjem reda predavanja studijskih programa predškolskog odgoja u Republici Hrvatskoj i tema stručnog usavršavanja odgajatelja (AZOO, RH), nije uočen kolegij/program koji bi sustavno i praktično poučavao odgajatelje akcijskim istraživanjima. Slijedom te činjenice, može se pretpostaviti neosposobljenost studenata i odgajatelja za akcijska istraživanja.

Marentič-Požarnik (1993), smatra da se akcijsko istraživanje ne može naučiti iz knjiga već samo neposrednom praksom. Akcijska istraživanja su, naglašava

² Učiteljski fakultet Split: *Osnove metodologije pedagoških istraživanja*; Zagreb: *Uvod u metode znanstvenoga istraživanja sa statistikom*; Osijek: *Metodologija pedagoških istraživanja*; Zadar: *Metodologija istraživanja u predškolskom odgoju*; Rijeka: *Osnove pedagoške metodologije*.

Maretič-Požarnik, u biti sudjelovanje, a ne individualna aktivnost. Zajedničkim sudjelovanjem potiče se timski rad, jednakopravni odnosi te mogućnost izražavanja neslaganja i konstruktivnog razrješavanja sukoba. Rezultat sudjelovanja u akcijskim istraživanjima je veća stručna i osobna samosvijest (Maretič-Požarnik, 1993).

METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

U praksi institucionalnog predškolskog odgoja akcijska istraživanja su malo i sporadično zastupljena. Izvješća o provedenim akcijskim istraživanjima objavljuju najčešće znanstvenici (Miljak, 2009; Slunjski, 2008; Vujčić, 2010). Ogajatelji, čije formalno obrazovanje u pravilu nije obuhvaćalo i akcijska istraživanja, u tim se izvješćima gotovo i ne spominju. Ove činjenice bile su razlog za istraživanje mišljenja odgajatelja. Anketiranjem, uz zaštitu privatnosti ispitanika, nastojali smo doznati mišljenje odgajatelja kao smjernicu za stručno usavršavanje odgajatelja za akcijska istraživanja. Svjesni smo moguće tendencije davanja poželjnih odgovora. Za validnost iskaza trebalo bi provesti sustavno promatranje i etnografsko istraživanje kako bismo utvrdili povezanost iskazanih stavova i ponašanja.

Predmet ovog istraživanja je mišljenje odgajatelja o značajnosti akcijskih istraživanja te samoprocjena odgajatelja o osobnoj osposobljenosti:

- za provedbu akcijskih istraživanja u procesu konstrukcije humanističkog, razvojnog, otvorenog kurikuluma napuštanjem tradicionalno strukturiranih planova i programa;
- za planiranje, provedbu, praćenje i vrednovanje akcijskih istraživanja te spremnosti za promjene kao refleksije na rezultate istraživanja.

Kao polazne hipoteze uzimamo:

H0: Nema statistički značajne razlike u stavovima odgajatelja o značajnosti akcijskog istraživanja za razvoj odgojno-obrazovnog procesa.

H1: Nema statistički značajne korelacije između razine obrazovanja ispitanika i značajnosti koju ispitanici pridaju akcijskom istraživanju.

H2: Nema statistički značajne korelacije između razine obrazovanja ispitanika i samoprocjene osposobljenosti za provedbu akcijskih istraživanja.

Ovo istraživanje možemo promatrati i kao svojevrsnu inicijalnu procjenu ili početnu fazu akcijskog istraživanja. Osnovno istraživačko pitanje pri tom je: *Jesu li odgajatelji zainteresirani za istraživanje odgojno-obrazovne prakse i osobne uloge u tom procesu?* Čin sudjelovanja u istraživanju zahtijeva samoprocjenu odgajatelja. Samoprocjenom se potiče promišljanje i moguća promjena osobnog ponašanja. Spoznaja o mogućnostima spoznaje vodi u metakogniciju i otvara mogućnost promjene ponašanja. Bez obzira na konačne rezultate istraživanja, svijest pojedinca o provedbi istraživanja potiče promišljanje o predmetu istraživanja, a time, posredno, utječe i na spoznaju pojedinca. Provedeno istraživanje je anonimno i nema nikakve

optruzivosti. Sudjelovanje u tom dijelu istraživanja iskazuje stav sudionika o značajnosti samog istraživanja.

Upitnikom samoprocjene (konstruiranim za potrebe ovog istraživanja) utvrđene su nezavisne varijable: dob i spol ispitanika, razina formalnog obrazovanja i dužina radnog staža u struci. Prebivalište ispitanika je načelno naznačeno kao županija, prema mjestu sakupljanja podataka. Nezavisne varijable značajno utječu na mišljenje ispitanika. Zavisne varijable ovog istraživanja su mišljenje odgajatelja i njihova procjena značajnosti akcijskih istraživanja za razvoj odgojno-obrazovnog procesa te samoprocjena osobne osposobljenosti za provedbu akcijskih istraživanja.

Nakon što smo definirali anketiranje kao tehniku sakupljanja podataka, pokušali smo odabrati reprezentativni uzorak ispitanika. Nažalost, nije bilo potrebne spremnosti za suradnju na razini slučajno odabranih ustanova. Najveći otpor istraživanju iskazali su ravnatelji predškolskih ustanova. Možemo pretpostaviti da je nespремnost za sudjelovanje u istraživanju, nespремnost na rezultate. Nasuprot obrazovnoj politici, obrazloženoj u Nacionalnom okvirnom kurikulumu/NOK-u³, gdje se zahtjeva sukonstrukcija odgojno-obrazovnog kurikuluma svih čimbenika procesa, pojedinci (stručni radnici i ustanove) razvijaju implicitnu pedagogiju (nekvalitetne) prakse u kojoj, doživljavajući nacionalnu obrazovnu politiku kao optruzivnu, biraju latentene otpore i razvijaju „osobne prakse”.

Istraživanje smo zato organizirali u suradnji sa strukovnim udrugama na razini Međimurske, Zagrebačke i Splitsko-dalmatinske županije. Upitnik je distribuiran elektronski. Svjesni smo da su na taj način anketu ispunili samo informatički pismeni odgajatelji. Zato smo uzorak ispitivanja proširili s pet stratificiranih prigodnih poduzoraka – odgajatelji pet predškolskih ustanova: po jedan vrtić u Zagrebačkoj i Međimurskoj županiji, te tri u Splitsko-dalmatinskoj. Ustanove su slične po ustrojstvu, veličini i broju djece. Ovi upitnici razvrstani su i obrađeni prema županijama. Rezultati istraživanja obrađeni su u statističkom programu SPSS.

ANALIZA I RASPRAVA

U Republici Hrvatskoj radi 10 466 odgajatelja⁴. Kao populaciju iz koje je uzet uzorak u ovom istraživanju promatramo samo županije Međimursku, Splitsko-dalmatinsku i Zagrebačku (n = 3 132). Uzorkom istraživanja obuhvaćeno je 402 ispitanika, što, iako predstavlja 12,83% populacije, veličinom uzorka nije dostatno reprezentativno (Cohen i sur., 2007). Više od polovice uzorka ispitanika, odnosno 51,49% (N = 207) nije reprezentativno za populaciju, jer obuhvaća samo aktivne, informatički pismene pojedince u udrugama odgajatelja. Samim članstvom u udrugama, odgajatelji, na stanovit način, iskazuju svoju spremnost na kreiranje promjena i sudjelovanje u njima.

³ Nacionalni okvirni kurikulum, Sabor Republike Hrvatske, 2010

⁴ Podaci Državnog zavoda za statistiku, izvješće lipanj 2012. Preuzeto sa mrežnih stranica.

Županija	Uzorak	Populacija ⁵	Zastupljenost uzorka u populaciji	Zastupljenost subuzorka u uzorku
Međimurska	94	260	36,15%	23,38%
Splitsko-dalmatinska	130	2.032	6,39%	32,3%
Zagrebačka	178	846	21,04%	44,27%
Ukupno:	402	3.132	12,83%	100%

Tablica 1. Subuzorci u istraživanju

Slijedom navedenih podataka vidno je da je uzorkom obuhvaćeno 12,83% populacije odgajatelja u županijama u istraživanju. Od 402 ispitanika 97% su žene (N = 390), a 3% (N = 12) muškarci. Zastupljenost muškaraca u istraživanju je znatno veća od zastupljenosti muškaraca u populaciji odgajatelja. Prema podacima Državnog statističkog zavoda u Republici Hrvatskoj (2011) je 1,08% odgajatelja muškog spola. U Splitsko-dalmatinskoj županiji nema nijednog odgajatelja muškog spola⁶. Veću zastupljenost muškaraca u uzorku, nesrazmjeno populaciji, moguće je tumačiti većom informatičkom pismenošću (svi upitnici dostavljeni su elektronički).

Ispitanici obuhvaćeni uzorkom, najčešće (75,1%) imaju VŠS ili su prvostupnici. Zastupljenost visoko obrazovanih odgajatelja (profesori predškolskog odgoja, magistri struke i postdiplomci) moguće je veća u ovom uzorku nego u populaciji, što može ukazivati na to da su visoko obrazovani pojedinci aktivni u strukovnim udruženjima i/ili skloniji sudjelovanju u istraživanjima, te, moguće, informatički obrazovaniji. Prema dužini radnog staža zastupljene su sve kategorije ispitanika. Prosječni radni staž ispitanika je 15,45 godina. Manje od 10 godina staža ima 41,8% ispitanika (N = 168). Visoka je zastupljenost ispitanika s više od trideset godina staža; 16% ispitanika u uzorku.

Visokoobrazovni ispitanici u uzorku su mag. paed. ili prof. predškolskog odgoja, početnici ili osobe s prosječnim radnim stažom (15 godina), što ukazuje i na nastavak obrazovanja već zaposlenih osoba. Najviše visokoobrazovanih ispitanika ima u Zagrebačkoj županiji što se ne može tumačiti činjenicom da je Zagreb sveučilišni grad (diplomski studij predškolskog odgoja započeo je 2012. godine), ali je moguće tumačiti blizinom Učiteljskog fakulteta, Rijeka i FPMOZ u Orašju, Sveučilišta u Mostaru, koji organiziraju sveučilišno obrazovanje odgajatelja.

Uzorkom su, slučajno, obuhvaćene i 4 osobe koje rade na radnom mjestu odgajatelja, a imaju samo srednju stručnu spremu, te imaju više od 35 godina staža. U statističkoj obradi podataka vođeni su kao VŠS. Subuzorak je premali (1,9%

⁵ Populacija je određena prema podacima Državnog statističkog zavoda Republike Hrvatske, izvješće iz lipnja 2012.

⁶ Podaci Državnog zavoda za statistiku, izvješće lipanj 2012. Preuzeto sa mrežnih stranica.

uzorka) da bi se u daljnjoj statističkoj obradi drugačije tretirao. Istražili smo mišljenje ispitanika o značajnosti akcijskih istraživanja u procesu razvoja odgojno-obrazovne prakse, te samoprosudbu osposobljenosti za provedbu istih. Odlučili smo se za dihotomne varijable kojima se ne želi stupnjevati sposobnost ispitanika već jednoznačno definirati (ne)slaganje.

Županija	Obrazovanje				Ukupno
	VŠS	VSS	mag. paed.	PDS	
Zagrebačka	114 64,04%	40 22,47%	22 12,35%	2 1,12%	178
Splitsko-dalmatinska	104 80%	24 18,46%	0 0%	2 1,53%	130
Međimurska	84 89,36%	6 6,38%	4 4,25%	0 0%	94
Ukupno:	302	70	26	4	402

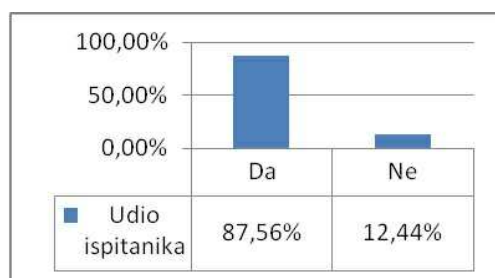
Tablica 2. Obrazovni status ispitanika po županijama

		Da		Ne	
		f	%	f	%
1.	Otvoreni, humanistički, razvojni odgojno-obrazovni kurikulum mora zamijeniti nefleksibilne planove i programe.	384	95,5	18	4,5
2.	Akcijskim istraživanjima moguće je kvalitetno mijenjati odgojno-obrazovnu praksu.	352	87,6	50	12,4
3.	Tijekom formalnog obrazovanja dostatno sam informiran/a o akcijskim istraživanjima.	112	27,9	290	72,1
4.	Osposobljen/a sam za provedbu akcijskih istraživanja u odgojno-obrazovnom radu.	368	91,5	34	8,5

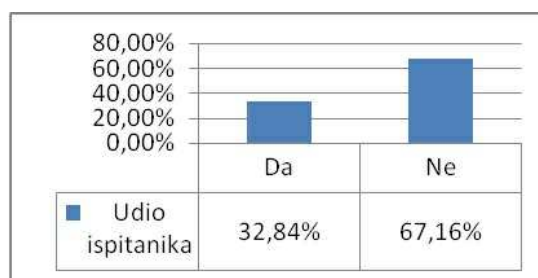
Tablica 3. Samoprosudba odgajatelja

Pozitivno možemo vrednovati stav ispitanika da otvoreni, humanistički, razvojni odgojno-obrazovni kurikulum mora zamijeniti nefleksibilne planove i programe. S tom tvrdnjom je suglasno 95,5% ispitanika (tablica 3). Vidno je da 87,56% ispitanika pozitivno vrednuje značajnost akcijskog istraživanja kao modaliteta mijenjanja odgojno-obrazovne prakse (graf 1). Istodobno 67,16% ispitanika prosuđuje da nisu osposobljeni za provedbu akcijskih istraživanja (graf 2). Interesantno je da 72,1% ispitanika procjenjuje da tijekom formalnog obrazovanja nisu dostatno informirani o akcijskim istraživanjima (tablica 3). Ovaj podatak značajan je za kreiranje obrazovnih programa odgajatelja.

Slijedom navedenog, testirali smo postojanje statistički značajne razlike u stavovima odgajatelja o značajnosti akcijskog istraživanja u procesu razvoja odgojno-obrazovnog procesa u predškolskim ustanovama.

Graf 1. Procjena značajnosti akcijskog istraživanja kao modaliteta mijenjanja odgojno-obrazovne prakse

Graf 2. Samoprosudba ispitanika o osposobljenosti za provedbu akcijskih istraživanja

Frekvencija Očekivana vrijednost Hi-kvadrat		Akcijskim istraživanjima moguće je unaprijediti odgojno-obrazovni proces		Ukupno
		Da	Ne	
Županija	Zagrebačka	162 119 0,0055	16 15,055 0,0594	178
	Splitsko-dalmatinska	122 162,5 0,0754	8 10,995 0,8158	130
	Međimurska	84 86,05 7,9502	10 0,0488 0,5285	94
Ukupno		368	34	402

Statistika	DF	Vrijednost	P vrijednost
Hi-kvadrat	2	1,5334	0,4646

Tablica 4. Testiranje razlike u stavovima odgajatelja o značajnosti akcijskih istraživanja u procesu razvoja odgojno-obrazovnog procesa u predškolskim ustanovama

S obzirom na visoku p-vrijednost ne možemo odbaciti nultu hipotezu. Prihvaća se H1: *Ne postoji statistički značajna razlika u stavovima odgajatelja s obzirom na županiju o značajnosti akcijskog istraživanja u procesu razvoja odgojno-obrazovnog procesa u predškolskim ustanovama.* Vidno je da većina odgajatelja značajnim vrednuje akcijska istraživanja kao modalitet kvalitetnog razvoja odgojno-obrazovnog procesa u predškolskim ustanovama.

Testirano je postojanje korelacije između razine obrazovanja ispitanika i značajnosti koju ispitanik pridaje akcijskom istraživanju, te postojanje korelacije između razine obrazovanja ispitanika i osposobljenosti za provedbu akcijskog istraživanja.

Slijedom rezultata odbacili smo hipoteze H2: *Nema statistički značajne korelacije između razine obrazovanja ispitanika i značajnosti koju ispitanik pridaje akcijskom istraživanju* i H3: *Nema statistički značajne korelacije između razine obrazovanja ispitanika i osposobljenosti za provedbu akcijskih istraživanja.* Utvr-

đeno je postojanje blage negativne koreliranosti na razini značajnosti 95%. Rezultati testiranja prikazani su u tablicama 5. i 6. Koreliranost je izražajniya u drugom paru (tablica 6).

Spearman Correlation Coefficients, N = 402 Prob> r under H0: Rho = 0		
	Obrazovanje	Procjena značajnosti
Obrazovanje	1,00000	-0,11077 0,0264
Procjena značajnosti	-0,11077 0,0264	1,00000

Tablica 5. Testiranje korelacije između razine obrazovanja ispitanika i značajnosti koju ispitanik pridaje akcijskom istraživanju

Spearman Correlation Coefficients, N = 402 Prob> r under H0: Rho = 0		
	Obrazovanje	Osposobljenost za provedbu
Obrazovanje	1,00000	<0,0001 -0,29272
Osposobljenost za provedbu	<0,0001 -0,29272	1,00000

Tablica 6. Testiranje korelacije između razine obrazovanja ispitanika i osposobljenosti za provedbu akcijskog istraživanja.

Iako ispitanici prosuđuju da nisu dostatno osposobljeni za provedbu akcijskih istraživanja, a razina obrazovanja nije u pozitivnoj korelaciji s osposobljenošću odgajatelja za provedbu akcijskih istraživanja, većina ispitanika iz ovog uzorka suglasna je da akcijska istraživanja, u odgojno-obrazovnoj praksi predškolskog odgoja, omogućavaju kvalitetne promjene. Akcijska istraživanja omogućavaju razvoj odgojno-obrazovnog procesa koji u polazištima prihvaća stav da je dijete subjekt osobnog razvoja, sposobno za spoznaju, te može biti aktivni sudionik akcijskih istraživanja.

ZAKLJUČCI

Suvremeni kurikulum predškolskog odgoja pretpostavlja akcijska istraživanja kao kvalitetan modalitet mijenjanja prakse. U tom procesu usmjerenom na promjene, odgajatelji bi trebali preuzeti aktivnu ulogu (Hariss, 2002, p. 33). Priroda akcijskih istraživanja u mnogočemu može doprinijeti razvoju prakse. Kroz proces akcijskih istraživanja praktičari mogu rješavati uočene probleme i unapređivati praksu u skladu s autonomno postavljenim ciljevima. Prikupljeni podaci služe kao

povratna informacija na temelju koje je moguće prilagođavati i fleksibilno mijenjati sastavnice odgojno-obrazovnog procesa.

U predškolskim ustanovama, usmjerenim na stalno preispitivanje prakse u cilju njenog unapređivanja, odgajatelji, kao čimbenici odgojno-obrazovnog procesa, ne mogu biti samo korisnici rezultata istraživanja već trebaju postati aktivni sudionici u procesu istraživanja. Preuzimajući aktivnu ulogu, oni postaju reflektivni praktičari (Schön, 1984), istraživači ili akcijski istraživači (McNiff, 2002).

Samoprocjena odgajatelja, iz uzorka ovog istraživanja, ukazuje da odgajatelji nisu dostatno osposobljeni za akcijska istraživanja te da razina obrazovanja nije u pozitivnoj korelaciji s osposobljenošću za provedbu akcijskih istraživanja. Pozitivno je što većina ispitanika vrednuje i prihvaća akcijska istraživanja kao kvalitetan modalitet mijenjanja prakse.

Sve ovo ukazuje na potrebu sustavnog osposobljavanja odgajatelja u okviru formalnog obrazovanja, ali i u programima permanentnog stručnog osposobljavanja. Činjenica da je kompetentnost razvojna, a ne statična kategorija, otvara mogućnosti djelovanja.

LITERATURA

- [1] Carr, W., Kemmis, S. (1986). *Becoming Critical*. The Falmer Press: London, Philadelphia.
- [2] Cohen, Lu., Manion, L., Morrisno, K. (2007). *Metode istraživanja u obrazovanju*. Naklada Slap: Jastrebarsko.
- [3] Harris, A. (2002). *School Improvement: What's in It for Schools?* Routledge: London.
- [4] König, E., Zedler, P. (2001). *Teorije znanosti o odgoju*. Educa: Zagreb.
- [5] Kundačina, M. (2009). *Akciono istraživanje u funkciji evaluacije inovacija*, u Zbornik radova naučnog skupa sa međunarodnim učešćem „Inovacije u osnovnoškolskom obrazovanju – vrednovanje“. Učiteljski fakultet u Beogradu: Beograd, str. 173–180.
- [6] Kundačina, M., Bandur, V. (2004). *Akciono istraživanje u školi (Nastavnici kao istraživači)*. Učiteljski fakultet u Užicu Univerziteta u Kragujevcu: Užice.
- [7] Marentič-Požarnik, B. (1993). *Akcijsko raziskovanje – spodbujanje učiteljevega razmišljanja in profesionalne rasti*. Sodobna pedagogika: Ljubljana, br. 7–8, str. 347–359.
- [8] McNiff, J., Lomax, P., Whitehead, J. (1996). *You and your action research project*. Hyde publications: London/New York.
- [9] McNiff, J., Whitehed, J. (2002). *Action research: Principles and practice*. Routledge/Falmer London.

- [10] Miljak, A. (1996). *Humanistički pristup teoriji i praksi predškolskog odgoja: model Izvor*. Persona: Zagreb.
- [11] Mužić, V. (1999). *Uvod u metodologiju istraživanja odgoja i obrazovanja*. Educa: Zagreb. Nacionalnim okvirnim kurikulumom/NOK (2010). Zagreb: MZOS.
- [12] Reason, P. (ed) (1994). *Participation in Human Inquiry*. Sage Publications, inc: London.
- [13] Schön, D. (1987). *Educating the reflective practitioner*. Jossey-Bass: San Francisco, Oxford.
- [14] Slunjski, E. (2006). *Stvaranje predškolskog kurikulumu u vrtiću-organizaciji koja uči*. Mali profesor: Zagreb.
- [15] Vujčić, L. (2011). *Istraživanje kulture odgojno-obrazovne ustanove*, Mali profesor: Zagreb.
- [16] Winter, R., Munn-Giddings, C. (2001). *A handbook for action research in health and social care*. Routledge: London.

QUALIFICATIONS OF EDUCATORS FOR IMPLEMENTING ACTION RESEARCH IN THE FUNCTION OF INSTITUTIONAL PRESCHOOL EDUCATION⁷

ABSTRACT

The development of institutional preschool education strengthens the awareness about the significance of reflexive change of educational practices within the framework of individual kindergarten's authentic cultures. The kindergarten culture is co-constructed by the interaction of all participants in the educational process, but the responsibility for the development of this process lies primarily with the educator. This paper researches the opinion of educators regarding the significance of action research in the development of institutional preschool education and the self-evaluation of personal qualifications for the implementation of action research. The data was gathered through survey. The data indicates insufficient education level of educators and lack of qualifications for the implementation of action research.

Key words: action research, institutional preschool education, educator.

⁷ This study is a part of author's master thesis „Action research in the function of development of ecological conscious at preschool children“, asserted at the Faculty of Education of University „Džemal Bijedić“ of Mostar. Mentor of the study (thesis) was prof. Milenko Kundačina, PhD.